

การเล่าเรื่องสื่อพหุรูปแบบและการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมของแนวคิดปรัชญาเต๋า:
กรณีศึกษาสื่อโปสเตอร์ละครโทรทัศน์ “เล่าจื้อ จอมปราชญ์แดนมังกร”
ฉบับภาษาไทย**

Multimodal Narration and Cross-cultural Communication of Taoist
Philosophy: A Case Study of Thai-language Poster for Television Series
“Legend of Laozi”

เหยา ซีอฉี

Yao Siqi

มหาวิทยาลัยภาษาและการค้าต่างประเทศกวางตุ้ง สาธารณรัฐประชาชนจีน

Guangdong University of Foreign Studies, P. R. China.

Corresponding Author's E-mail: krisevaysq@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัย

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการใช้วาทกรรมในสื่อโปสเตอร์ของละครโทรทัศน์เรื่อง “เล่าจื้อ จอมปราชญ์แดนมังกร” ฉบับภาษาไทย ซึ่งออกอากาศในประเทศไทยเมื่อปี ค.ศ. 2017 และได้รับความนิยมนจากผู้ชมจำนวนมาก โดยประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีที่ครอบคลุมภาษาศาสตร์ไวยากรณ์ระบบเชิงหน้าที่ (SFL) และการวิเคราะห์วาทกรรมสื่อพหุรูปแบบ (MDA) เพื่อวิเคราะห์การสื่อความหมายของวาทกรรมที่ประกอบด้วยภาษาและภาพในแง่มุม 5 มิติ ได้แก่ (1) มิติทางวัฒนธรรม (2) มิติทางสถานการณ์บริบท (3) มิติทางอรรถศาสตร์ (4) มิติทางรูปแบบ และ (5) มิติทางสื่อกลาง

ผลการศึกษาพบว่า วาทกรรมในภาพโปสเตอร์ดังกล่าวใช้การสื่อสารด้วยรูปแบบเชิงภาษาและภาพเป็นหลัก เพื่อถ่ายทอดทัศนะ โดยผสมผสานกับองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น สี สัน รูปภาพ และอักษรข้อความ ทำให้เห็นถึงภูมิหลังทางวัฒนธรรม ฉากสถานการณ์ และอุดมการณ์ของละครต้นฉบับจีนอย่างเต็มเปี่ยม อย่างไรก็ตาม ภาพโปสเตอร์ไม่เพียงแต่กลั่นกรองเนื้อหาและสาระสำคัญของละครเท่านั้น แต่ยังใช้ทัศนศิลป์ในการช่วยให้ผู้ชมชาวไทยเข้าใจถึงภูมิปัญญาและแก่นแท้ของสารัตถะที่แฝงอยู่ในคัมภีร์ “เต๋าเต๋อจิง” ของเล่าจื้อ ดังนั้น การสื่อสารในรูปแบบพหุสื่อเช่นนี้ นอกจากช่วยเผยแพร่ความหมายแฝงเชิงจิตวิญญาณของสำนักปรัชญาเต๋าได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ยังสร้างแบบอย่างการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมระหว่างประเทศ ส่งเสริมการผสมผสานและสะท้อนบทเรียนร่วมกันทางวัฒนธรรมระหว่างจีนและไทย

* Guangdong Regular Program (Youth Project) of 14th Five-Year Plan on Philosophy and Social Sciences “A Study on the Cross-cultural Transmission and Influence of the *Tao Te Ching* and its Ideological Systems in Thailand” (Project Number: GD22YWW01)

广东省哲学社会科学规划青年项目：《道德经》及其思想体系在泰国的跨文化传播与影响研究 (项目编号：GD22YWW01)

* Received May 29, 2025; Revised September 14, 2025; Accepted September 30, 2025

คำสำคัญ: การวิเคราะห์วาทกรรมสื่อพหุรูปแบบ; สื่อโปสเตอร์; ปรัชญาเต๋า; เล่าจื๊อ; การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม

Abstract

This article studies characteristic discourse in the Thai-language poster for the popular Chinese television series “The Legend of Laozi”, broadcast in Thailand in 2017 and garnered a substantial audience, according to systemic functional linguistics (SFL) and multimodal discourse analysis (MDA). Metafunctional meaning of discourse is also considered with five levels of linguistic and visual semiotics: (1) cultural context; (2) situation; (3) semantics; (4) form; and (5) media.

Results are that MDA of Thai language poster is mainly based on linguistic and visual modes, integrating colors, images, and texts, to express the original series ideology, cultural background, and situations. In addition to moderating the series core content, the poster image used visuals to convey wisdom from the *Tao Te Ching* to Thai audiences. Therefore, this multimodal narrative communication effectively transmitted the essence of Taoist philosophy and provided a model for international cross-cultural communication, promoting cultural exchange and mutual learning between China and Thailand.

Keywords: Multimodal discourse analysis (MDA); Poster media; Taoist philosophy; Laozi; Cross-cultural communication

บทนำ

สื่อพหุรูปแบบ (Multi-modal) หมายถึง การใช้งานรูปแบบสัญญาณหลายชนิดอย่างครอบคลุมเพื่อสร้างผลิตผลเชิงสัญญาณใหม่อย่างหนึ่งให้เกิดขึ้น (Kress & van Leeuwen, 2001) ภาพโปสเตอร์ละครโทรทัศน์มีรูปแบบสัญญาณหลากหลายชนิด ถือเป็นตัวบทวาทกรรมสื่อพหุรูปแบบที่เป็นแบบอย่างซึ่งถ่ายทอดข้อมูลและดำเนินการสื่อสารแลกเปลี่ยนผ่านทัศนสัญญาณ (visual semiotics) โดยผสมผสานรุกรูปภาษากับสื่อรูปแบบที่ไม่ใช่ภาษา (เช่น แบบอักษร สี สัน รูปภาพแสดง ฯลฯ) ในการส่งทอดหัวเรื่องหลักของละครโทรทัศน์แก่ผู้ชม เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์การทำโฆษณาสำหรับภาพยนตร์และละครโทรทัศน์อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ภาพโปสเตอร์ยังเปรียบเสมือนหน้าต่างในการสะท้อนความเข้าใจเกี่ยวกับละครโทรทัศน์ ดังนั้น การออกแบบทางสุนทรียภาพของสื่อโปสเตอร์จึงมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการเผยแพร่ข้ามวัฒนธรรมระหว่างการสื่อสาร (Chen & Gao, 2022)

“เล่าจื๊อ จอมปราชญ์แดนมังกร” 《老子传奇》 เป็นละครโทรทัศน์เรื่องแรกที่กล่าวถึงชีวประวัติของเล่าจื๊อ ผู้ริเริ่มสำนักเต๋าของจีน โดยถ่ายทอดแนวคิดหลักของปรัชญาเต๋ออันลึกซึ้งให้ผู้ชมได้รับรู้ผ่านเรื่องราวของเล่าจื๊อ โดยได้เผยแพร่และออกอากาศในประเทศไทยเมื่อปี ค.ศ. 2017 ผู้ชมชาวไทยอาจพบอุปสรรคในการรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลต่าง ๆ ในกระบวนการถอดรหัสรูปแบบสัญญาณอันหลากหลายจากภาพโปสเตอร์ฉบับภาษาไทย เช่น หัวเรื่องหลัก โครงเรื่อง หลักคำสอน นัยแฝงเชิงวัฒนธรรม และข้อมูลอื่น ๆ

ที่ภาพโปสเตอร์ละครโทรทัศน์มุ่งหมายจะถ่ายทอด เนื่องจากแนวคิดปรัชญาเต๋าที่ลึกซึ้งและความแตกต่างข้ามวัฒนธรรม

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาภาพโปสเตอร์ของละครโทรทัศน์เรื่อง “เล่าจื้อ จอมปราชญ์แดนมังกร” ฉบับภาษาไทย ซึ่งเป็นสื่อพหุรูปแบบตามแนวคิดและทฤษฎีการวิเคราะห์วาทกรรมสื่อพหุรูปแบบ (Multimodal discourse analysis, MDA) เพื่อเผยให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งระหว่างสัญลักษณ์ทางภาพกับหลักปรัชญาของเล่าจื้อ และช่วยให้ผู้ชมชาวไทยเข้าใจแก่นแท้ของวัฒนธรรมเต๋านจีนได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์การใช้วาทกรรมภาษาและภาพในการสื่อความหมายตามมิติ 5 ประการในสื่อโปสเตอร์เรื่อง “เล่าจื้อ จอมปราชญ์แดนมังกร” ฉบับภาษาไทย

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

วาทกรรมสื่อพหุรูปแบบ (Multimodal discourse) หมายถึง ปรากฏการณ์ที่ใช้ระบบการรับรู้ต่าง ๆ เช่น การมองเห็น การได้ยิน การดมกลิ่น และระบบการรับรู้อื่น ๆ เพื่อสื่อสารผ่านวิธีการต่าง ๆ และทรัพยากรเชิงสัญลักษณ์ที่หลากหลาย เช่น ข้อความ รูปภาพ เสียง ฯลฯ ซึ่งรูปแบบ (form) สื่อกลาง (medium) และสื่อรูปแบบ (modal) ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในการวิเคราะห์วาทกรรมสื่อพหุรูปแบบ (Zhang, 2018)

การวิเคราะห์วาทกรรมสื่อพหุรูปแบบ (Multimodal discourse analysis, MDA) เป็นกรอบการวิเคราะห์สำคัญในสาขาวิชาการศึกษาวาทกรรมและการสื่อสาร โดยมุ่งเน้นศึกษาการโต้ตอบและการสื่อสารผ่านสื่อหลายรูปแบบ เช่น ภาษา ภาพ เสียง ท่าทาง ฯลฯ เพื่อแสดงปรากฏการณ์การสื่อสารที่ซับซ้อน (Zhang, 2009) กรอบแนวคิดนี้ได้พัฒนาทฤษฎีเกี่ยวกับภาษาเป็นสัญลักษณ์ทางสังคม (social semiotic) และศักยภาพทางความหมาย (meaning potential) จากมุมมองทางภาษาศาสตร์ไวยากรณ์ระบบเชิงหน้าที่ (Systemic functional linguistics, SFL) ซึ่งเชื่อว่าระบบสัญลักษณ์อื่น ๆ ที่ไม่ใช่รูปภาษาก็เป็นแหล่งที่มาสำคัญในการผลิตสร้างความหมาย นอกจากนี้ยังประสมรวมหลักทฤษฎีระบบ (systems theory) ที่เน้นย้ำความสำคัญว่าถ้อยคำวาทกรรมสื่อพหุรูปแบบนั้น มีลักษณะความเป็นระบบอยู่ในตัว และรับเอาสมมติฐานเชิงอภินิหาร (meta-function hypothesis) มาใช้ โดยเชื่อว่าวาทกรรมสื่อพหุรูปแบบเพียบพร้อมควบคู่ทั้งคุณสมบัติหลากหลายประการ ได้แก่ หน้าที่ด้านการถ่ายทอดความคิด (Ideational metafunction) หน้าที่ด้านบุคคลสัมพันธ์ (Interpersonal metafunction) และหน้าที่ด้านการเรียงเรียงความ (Textual metafunction) ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับทฤษฎีขอบเขตบริบทภาษา (register) เช่นเดียวกับวาทกรรมที่พึงพาสัญลักษณ์เชิงภาษาเพียงอย่างเดียว ซึ่งชี้แจงว่ามีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้นระหว่างปัจจัยเชิงบริบทภาษาและการถอดความทางความหมายอย่างกระจ่างแจ้งแน่ชัด (Zhu, 2007)

ยิ่งไปกว่านั้น มาร์ติน (Martin, 1992) ยังเสนอเพิ่มเติมว่า หลักทฤษฎีภาษาศาสตร์ไวยากรณ์ระบบเชิงหน้าที่ สามารถเป็นกรอบโครงสร้างสำหรับหลักทฤษฎีในการวิเคราะห์วาทกรรมสื่อพหุรูปแบบได้โดยตรง ซึ่งประกอบด้วยระบบ 5 มิติ ได้แก่ (1) มิติทางวัฒนธรรม (the level of context of culture) (2) มิติทางสถานการณ์บริบท (the level of context of situation) (3) มิติทางอรรถศาสตร์ (the semantic level) (4)

มิติทางรูปแบบ (the formal level) และ (5) มิติทางสื่อกลาง (the level of media) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(1) **มิติทางวัฒนธรรม:** มิตินี้เป็นมิติสำคัญในการสื่อสารทุกรูปแบบ ซึ่งเป็นพื้นฐานของมิติทางสถานการณ์บริบทในการสื่อสาร โดยหลักแล้วเกี่ยวข้องกับอุดมการณ์ต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงกับวิธีการคิด และกฎเกณฑ์ทางสังคม ซึ่งอุดมการณ์นี้ประกอบด้วยรูปแบบการคิด ปรัชญาการปฏิบัติตัวต่อสังคม และวิธีการดำรงชีวิตของผู้คน (Zhang, 2009)

(2) **มิติทางสถานการณ์บริบท:** สถานการณ์บริบท หมายถึง สถานะของกิจกรรมทางภาษาในเวลาและสถานที่ที่เฉพาะเจาะจง โดยพฤติกรรมสื่อสารในบริบทเฉพาะนี้จะถูกจำกัดโดยปัจจัยบริบท ซึ่งครอบคลุมคุณลักษณะที่กำหนดจากปัจจัยหลัก 3 ประการ ได้แก่ บริบท (field) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (tenor) และช่องทางการสื่อสาร (mode) ของถ้อยคำวาทกรรม (Halliday & Hasan, 1989; Zhang, 2009) ตามทฤษฎีภาษาศาสตร์ไวยากรณ์ระบบเชิงหน้าที่ได้เรียกปัจจัยเหล่านี้ว่า ขอบเขตบริบทภาษา (register)

(3) **มิติทางอรรถศาสตร์:** สำรวจความหมายทางวาทกรรมที่สร้างขึ้นโดยสื่อรูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลาย ซึ่งรวมถึงการสื่อความหมายปฏิภพด้านความคิดของภาษา (Ideational meaning) การสื่อความหมายปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Interpersonal meaning) และการสื่อความหมายปฏิบัติการของภาษา (Textual meaning)

(4) **มิติทางรูปแบบ:** มิตินี้เกี่ยวข้องกับระบบที่ใช้ในการสร้างความหมายของสื่อรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงระบบไวยากรณ์ทางภาษา ระบบไวยากรณ์ทางสื่อทัศนยะ (Visual grammar) และระบบการแสดงความหมายในสื่อรูปแบบอื่น ๆ ซึ่งมุ่งเน้นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสื่อรูปแบบที่แตกต่างกัน จาง เต๋อหลู่ (Zhang, 2009) ได้วิจัยค้นคว้าลึกลงเกี่ยวกับความสัมพันธ์ 2 ประเภทระหว่างสื่อรูปแบบต่าง ๆ คือ ความสัมพันธ์ที่เสริมเติมเต็มซึ่งกันและกัน (Complementary relationship) และความสัมพันธ์ที่ไม่เสริมเติมเต็มซึ่งกันและกัน (Non-complementary relationship)

(5) **มิติทางสื่อกลาง:** มุ่งเน้นการสำรวจลักษณะเฉพาะของระบบสื่อต่าง ๆ และความสัมพันธ์ระหว่างกัน โดยแบ่งออกเป็นระบบภาษา (Linguistic system) กับระบบที่ไม่ใช่ภาษา (Nonlinguistic system) ซึ่งระบบภาษาประกอบด้วย 2 ประเภทหลัก ได้แก่ ภาษาบริสุทธิ์ (Pure language) และภาษาเทียบเคียงคำพูด (Paralanguage) ส่วนระบบที่ไม่ใช่ภาษาประกอบด้วย 2 ประเภทหลัก ได้แก่ ระบบที่เกี่ยวข้องกับร่างกาย (Body-related) และระบบที่ไม่เกี่ยวข้องกับร่างกาย (Non-body-related)

อย่างไรก็ตาม การประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีการวิเคราะห์วาทกรรมสื่อทุกรูปแบบของเครส กับ แวน เลียวเวน (Kress & van Leeuwen, 2006) มาร์ติน (Martin, 1992) และจาง เต๋อหลู่ (Zhang, 2009) ในการศึกษาสื่อโปสเตอร์ของละครโทรทัศน์เรื่อง “เล่าจื้อ จอมปราชญ์แดนมังกร” ฉบับภาษาไทย จึงอาจช่วยให้เห็นรายละเอียดของการใช้สัญลักษณ์และภาพในการสื่อความหมายทั้งแง่มุม 5 มิติ ตลอดจนอาจช่วยเปิดมุมมองใหม่สำหรับการศึกษาวาทกรรมสื่อทุกรูปแบบในอนาคต

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาษาศาสตร์ไวยากรณ์ระบบเชิงหน้าที่ (SFL) และการ

วิเคราะห์วาทกรรมสื่อพหุรูปแบบ (MDA)

2. เก็บรวบรวมข้อมูลสื่อโปสเตอร์ที่เกี่ยวข้องจากเว็บไซต์ทางการของช่อง 9 เอ็มคอต เอชดี (9 MCOT HD, <http://tv.mcot.net/index?>) ช่อง 9 MCOT HD ชื่อเดิมในสมัยเริ่มแพร่ภาพครั้งแรกปฐมฤกษ์เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2498 คือ สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีช่อง 4 บางขุนพรหม เป็นสถานีโทรทัศน์แห่งแรกของประเทศไทย ซึ่งดำเนินกิจการผ่านยุคสมัยและการเปลี่ยนแปลงของโลกมาอย่างยาวนาน นำเสนอทั้งข่าวสาร ความบันเทิง รายการสารคดี ฯลฯ อันหลากหลายสำหรับผู้ชมทุกช่วงอายุ ทั้งยังมีการซื้อลิขสิทธิ์ซีรีส์ต่างประเทศในภูมิภาคเอเชีย นำมาฉายในประเทศไทย

3. วิเคราะห์ลักษณะการใช้วาทกรรมในสื่อโปสเตอร์เรื่อง “เล่าจื้อ จอมปราชญ์แดนมังกร” ฉบับภาษาไทยทั้งหมดในเชิงคุณภาพ โดยเน้นการวิเคราะห์ความหมายทางวาทกรรมผ่านวิธีการวิเคราะห์วาทกรรมสื่อพหุรูปแบบที่เหมาะสม พิจารณาจากลักษณะการใช้ภาษาและรายละเอียดของภาพในมิติทั้งห้า ได้แก่ (1) มิติทางวัฒนธรรม (2) มิติทางสถานการณ์บริบท (3) มิติทางอรรถศาสตร์ (4) มิติทางรูปแบบ และ (5) มิติทางสื่อกลาง

4. นำเสนอผลการวิจัยที่ศึกษาตามพรรณนาวิเคราะห์ในเชิงคุณภาพ โดยอธิบายพร้อมอ้างอิงตัวอย่างจากสื่อโปสเตอร์ที่ใช้เป็นข้อมูล

5. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย

ข้อมูลจากการสืบค้นสื่อโปสเตอร์เรื่อง “เล่าจื้อ จอมปราชญ์แดนมังกร” ฉบับภาษาไทย พบจำนวน 12 รายการ ถูกบันทึกและนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis) และวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative analysis) โดยแบ่งหมวดหมู่ข้อมูลตามประเด็นที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. การวิเคราะห์สื่อโปสเตอร์ในมิติทางวัฒนธรรม (the level of context of culture)

ภายใต้ภูมิหลังทางวัฒนธรรมในยุคดิจิทัลใหม่ มิติทางวัฒนธรรมของวาทกรรมสื่อพหุรูปแบบผลิตสร้างและเผยแพร่ร่วมกันโดยผ่านสื่อกลางที่ซับซ้อนนานาชนิด เช่น ภาษา รูปภาพ เสียง เทคโนโลยี ฯลฯ เพื่อสะท้อนจิตวิญญาณวัฒนธรรมแห่งชนชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละชาติ (Wu, 2021) มิตินี้จึงไม่เพียงเป็นส่วนสำคัญที่สุดในวาทกรรมสื่อพหุรูปแบบ แต่ยังเป็นพื้นฐานของอีกสี่มิติในการวิเคราะห์ อย่างไรก็ตาม ผู้อ่านจากวัฒนธรรมที่แตกต่างกันมีความเหลื่อมล้ำอย่างชัดเจนในการตระหนักรู้ต่อองค์ประกอบหลักของภาพโปสเตอร์ จึงควรคำนึงถึงบริบทวัฒนธรรมในท้องถิ่นอย่างรอบคอบ จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ภาพโปสเตอร์ของละครโทรทัศน์เรื่อง “เล่าจื้อ จอมปราชญ์แดนมังกร” ฉบับภาษาไทย สะท้อนให้เห็นถึงอุดมการณ์ของวัฒนธรรมสำนักปรัชญาเต๋าประเทศจีนอย่างลึกซึ้ง ในกระบวนการเผยแพร่ข้ามวัฒนธรรมจำเป็นต้องให้ความสนใจต่อการปรับตัวทางบริบทวัฒนธรรมนั้น ๆ เป็นพิเศษ ตัวอย่างเช่น

[ตัวอย่างที่ 1]

Figure 1: Poster Media in the Cultural Dimension

(หมายเหตุ: เฟสบุ๊กช่อง 9 เอ็มคอต เอชดีประชาสัมพันธ์)

ละครโทรทัศน์จีนเรื่อง “เล่าจื้อ จอมปราชญ์แดนมังกร” ผลิตโดยบริษัทเหอชางเจิ้งเต๋า (和昌正道) ภาพยนตร์และโทรทัศน์เชิงวัฒนธรรมแห่งปักกิ่ง จำกัด เป็นผลงานละครโทรทัศน์เรื่องแรกที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิด วิถีชีวิต กระทั่งสิ้นอายุขัยของเล่าจื้อผู้ก่อตั้งสำนักปรัชญาเต๋าที่ยิ่งใหญ่ของประเทศจีน

ละครโทรทัศน์นี้กำกับร่วมงานโดยเฉินเว่ยกั๋ว (陈卫国) และฝัวหวา (繁华) โดยมีฝัวหวา กั๋วจื่อซี (郭子溪) เหมยเหนียนเจีย (梅年佳) หลิวจุน (刘钧) สหู่หวนชาน (许还山) และคนอื่น ๆ เป็นนักแสดงนำ ออกอากาศครั้งแรกที่ช่อง 1 สถานีโทรทัศน์เพื่อการศึกษาแห่งประเทศไทย (中国教育电视台) เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2016 ฉากหลังของละครอยู่ในช่วงยุคโกลาหลและข้อพิพาทขัดแย้งในปลายสมัยราชวงศ์โจวตะวันออกตามข้อมูลประวัติศาสตร์ ผ่านยุคราชเจ้าประมุขห้าราชวงศ์ ได้แก่ เจิ้งจวงกง (郑庄公) ฉีหวนกง (齐桓公) จิ้นเหวินกง (晋文公) ฉินมู่กง (秦穆公) และฉู่จวงหวัง (楚庄王) และใช้ประสบการณ์ของเล่าจื้อเป็นเส้นเรื่องหลัก บอกเล่าเรื่องราวตำนานการศึกษาบรรพบุรุษ ตระหนักรู้ในบรรพบุรุษ บรรลุบรรพบุรุษ และการเผยแผ่บรรพบุรุษตลอดทั้งชีวิตของเล่าจื้อ กระทั่งเขียนสำเร็จเป็นงานประพันธ์เรื่อง “เต๋าเต๋อจิง” ผ่านความทุกข์ยากตรากตรำ เพื่อเผยแผ่แนวคิดเชิงศีลธรรมตามที่เล่าจื้อได้อธิบายแก่โลกหล้า

ด้วยความน่าสนใจของละครโทรทัศน์ “เล่าจื้อ จอมปราชญ์แดนมังกร” รายการ ASIAN SERIES ของช่อง 9 MCOT HD หมายเลข 30 จึงร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการนำเสนอตำนานชีวประวัติของศาสตราจารย์ผู้สร้างหลักเกณฑ์จริยธรรม ขนบวิถี ซึ่งส่งผลต่อแนวคิด และการประพฤติปฏิบัติของชาวจีนมาอย่างยาวนานผ่านซีรีส์ฟอร์มยักษ์ซึ่งใช้ทุนสร้างมหาศาล โดยกำหนดฉายทางโทรทัศน์ทุกวันเสาร์-อาทิตย์ ใน ASIAN SERIES เวลา 22.00-23.30 น. ลงจอตอนแรกวันที่ 1 กรกฎาคม 2560

หลังจากละครโทรทัศน์เริ่มฉายในไทย ผู้ชมบนยูทูปต่างประทับใจเนื้อเรื่องและการนำเสนอ โดยมองว่าการนำเสนอในรูปแบบละครโทรทัศน์ทำให้เข้าใจง่าย มีประโยชน์ ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสังคม หลักธรรมคำสอนเป็นแก่นแท้ของธรรมชาติ สอดคล้องกับความเป็นจริงและวิสัยทัศน์โลก เนื้อเรื่องและการแสดงกระตุ้นให้ติดตาม พร้อมสัมผัสถึงคำสอนและตัวตนของจอมปราชญ์ โดยหลักคำสอนเล่าจื้อมีความใกล้เคียงศาสนาพุทธ จึงนำมาปรับใช้ในชีวิตและผสมผสานกับแนวคิดของคนไทยได้ง่าย อีกทั้งยังเป็นการสร้างสะพานเชื่อมปรัชญาจีนโบราณกับวัฒนธรรมไทย ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนและสร้างความสามัคคีทางวัฒนธรรม

จากการวิเคราะห์สื่อโปสเตอร์พบว่า ภาพที่ 1 สื่อถึงแนวความคิดและรูปแบบพฤติกรรมที่ซ่อนอยู่ในฉากสถานการณ์พหุรูปแบบของละครต้นฉบับ โดยยังคงสงวนรักษารูปแบบองค์ประกอบทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของจีน

ไว้ และเผยแพร่แก่นสารัตถะของสำนักปรัชญาเต๋าตั้งเดิม ทำให้ลักษณะเฉพาะของวาทกรรมสื่อพหุรูปแบบในละครต้นฉบับภาษาจีนสามารถถูกถ่ายทอดอย่างครบถ้วนผ่านโปสเตอร์ภาษาไทย ซึ่งฉากหลังในภาพโปสเตอร์ใช้แนวเทือกเขาทอดยาวต่อเนื่องไม่ขาดสายและเมฆหมอกห่อหุ้มปกคลุมไปทั่วเป็นหลักสำคัญ เล่าจื๊อผู้อาวุโสผมขาวในภาพฉากนี้สวมใส่ชุดเสื้อผ้าอาภรณ์แบบดั้งเดิม นั่งตัวตรงศึกษาค้นคว้าอ่านแผ่นตำราไม้ไผ่อยู่ที่เบาะหน้าโต๊ะเขียนตำราทรงยาว ซึ่งมีตะเกียงน้ำมัน พู่กัน หมึก และจดหมายแผ่นไม้ไผ่บนโต๊ะ เป็นสัญลักษณ์ของอารยธรรมจีนโบราณอันลึกซึ้ง

ยิ่งกว่านั้น เนื่องจากคัมภีร์ “เต๋าเต๋อจิง” เดิมประพันธ์บนตำราแผ่นไม้ไผ่ จึงกลายเป็นสื่อกลางสำคัญในการถอดอธิบายแนวคิดเต๋า เล่าจื๊อตำรงตนอยู่ท่ามกลางทิวเขาธารน้ำใสใสดุทศนียภาพเปิดกว้าง ดุจดั่งวายุล่องอย่างสุขใจในทะเลมหาสมุทรอันไพศาลของคัมภีร์จีนโบราณ เพื่อเสาะแสวงหาปัญญาแห่งปราชญ์เมธีในอดีต ทำให้ตระหนักรู้ถึงความสัมพันธ์ที่เป็นเอกภาพของความกลมกลืนระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ เต๋า และอุปนิสัยจิตใจ จะเห็นได้ว่า การร่อนเร่เตร็ดเตร่เสรีในแจ้งจิตวิญญาณ ช่วยนำความลึกลับทางปรัชญาไปสู่การผสมผสานรวมกับบริบทเชิงสุนทรียภาพของบรรพตและชลธารอย่างสมบูรณ์แบบ เผยเสน่ห์อันเลอค่าที่มีเอกลักษณ์แห่งวัฒนธรรมทางตะวันออกอย่างชัดเจน

2. การวิเคราะห์สื่อโปสเตอร์ในมิติทางสถานการณ์บริบท (the level of context of situation)

ภายใต้บริบทภาษาที่เฉพาะเจาะจง กิจกรรมการสื่อสารควรถูกจำกัดด้วยปัจจัยด้านสถานการณ์บริบท โดยหลักแล้วรวมถึงบริบท (field) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (tenor) และช่องทางการสื่อสาร (mode) ของถ้อยคำวาทกรรม (Zhang, 2009) ปัจจัยสำคัญเหล่านี้ประกอบสร้างกรอบการวิเคราะห์ในมิติทางสถานการณ์บริบทร่วมกัน ซึ่งบริบทเชิงสถานการณ์แวดล้อม (Situational context) มีบทบาทสำคัญต่อการก่อสร้างความหมายของวาทกรรมสื่อพหุรูปแบบ และได้รับอิทธิพลจากขอบเขตบริบทภาษา (register) เมื่อบูรณาการปัจจัยดังกล่าว จะช่วยให้เข้าใจอิทธิพลระดับลึกของสถานการณ์บริบทที่มีต่อกระบวนการสื่อสารอย่างรอบด้านยิ่งขึ้น (Halliday & Hasan, 1989) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ภาพโปสเตอร์ของละครโทรทัศน์เรื่อง “เล่าจื๊อ จอมปราชญ์แดนมังกร” ฉบับภาษาไทย ส่วนมากถูกดัดแปลงจากภาพเนื้อเรื่องในละคร และผสมรวมกับการอธิบายชี้แจงด้วยข้อความอักษร โดยพึ่งพาบริบทเชิงสถานการณ์แวดล้อม เพื่อเผยลักษณะเฉพาะทางพหุรูปแบบ ตัวอย่างเช่น ในตอนสุดท้าย (ตอนที่ 33) ฉากที่นายด่านอินขอคำปรึกษาเกี่ยวกับการศึกษามหามรรควิธีแห่งเต๋า ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

[ตัวอย่างที่ 2]

Figure 2: Poster Media in the Contextual Dimension

(หมายเหตุ: เฟสบุ๊คช่อง 9 เอ็มคอต เอชดีประชาสัมพันธ์)

2.1 บริบท (field)

บริบท (field) หมายถึง ประเด็นเนื้อหาหรือกิจกรรมทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษา ซึ่งเป็นเหตุการณ์รูปธรรมในขบวนการทางสังคม ส่วนบริบทสำหรับภาพโปสเตอร์ของละครโทรทัศน์เรื่อง “เล่าจื้อจอมปราชญ์แดนมังกร” ฉบับภาษาไทย สะท้อนให้เห็นภูมิหลังทางประวัติศาสตร์และประเด็นเนื้อหาของละครโทรทัศน์เป็นหลัก กล่าวคือ เล่าจื้อดำรงอยู่ในความโกลาหลวุ่นวายของสงครามสมัยปลายยุคราชวงศ์โจวตะวันออก เคยเป็นขุนนางผู้ดูแลบันทึกประวัติศาสตร์เฝ้าอารักขาห้องเก็บตำราแห่งราชวงศ์โจวภายหลังลาออกจากราชการและหวนกลับบ้านเกิดปลีกเร้นอยู่อย่างสันโดษเนื่องจากผิดหวังกับสถานการณ์การเมืองขณะนั้น เล่าจื้อซึ่งกระป๋องนิลกาฬถึงด่านหนานกู่ รับการเชื้อเชิญจากนายด่านอื่น (尹喜) ย่นย่อหมวดภูมิปัญญาตลอดชั่วชีวิตของเขาเขียนลงสู่คัมภีร์ “เต๋าเต๋อจิง” ก่อตั้งรากฐานแห่งแนวคิดสำนักปรัชญาเต๋า จึงกลายเป็นสมบัติล้ำค่าในประวัติศาสตร์ความคิดมนุษยชาติ ตัวอย่างเช่น ในภาพโปสเตอร์ที่ 2 ฉากสถานการณ์ที่นายด่านอื่นเอาสองมือถือประคองตำราไม้ไผ่เรื่องคัมภีร์ “เต๋าเต๋อจิง” ไปทางเล่าจื้อเพื่อขอคำปรึกษาเกี่ยวกับการศึกษามหากรรมวิธีแห่งเต๋า ซึ่งฉากนี้นับเป็นจุดสำคัญสูงสุดของละครทั้งเรื่อง ที่ตรึงตรารายในใจของผู้ชมอย่างลึกซึ้ง ภายหลังจากนั้นเล่าจื้อควบกระป๋องนิลกาฬไปยังตะวันตก เรือนร่างค่อย ๆ กลืนหายไปท่ามกลางผืนพิภพ เมฆหมอกสีม่วง [เมฆหมอกสีม่วง (紫气) ในความเชื่อของจีนโบราณ ถือว่าเป็นแสงแห่งความมงคล สัญลักษณ์ของนิมิตหมายมงคล] ปกคลุมหนาแน่นคลุ้งกำจาย คลับคล้ายว่าผสานรวมเป็นหนึ่งเดียวกับธรรมชาติ หลงเหลือเพียงภวังค์จินตนาการอันไร้ที่สิ้นสุดและความคิดเชิงปรัชญาที่ลึกซึ้งยาวไกล บริบทนี้จึงกลายเป็นเรื่องราวอันคลาสสิกที่คนรุ่นหลังแซ่ซ้องสรรเสริญ

2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (tenor)

ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (tenor) เป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนร่วม (participants) ในกระบวนการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสื่อโปสเตอร์ของละครโทรทัศน์เรื่อง “เล่าจื้อจอมปราชญ์แดนมังกร” ฉบับภาษาไทย โดยหลักแล้วสะท้อนถึงแนวคิดเชิงปรัชญาแห่งศีลธรรมและความเอาใจใส่ด้านมนุษยธรรมที่เล่าจื้อส่งมอบ ซึ่งถูกนำเสนอในภาพโปสเตอร์ว่าเล่าจื้อเป็นผู้ส่งมอบที่เต็มเปี่ยมด้วยองค์ความรู้แห่งปรีชาญาณ ไบหนามีความเมตตากรุณาอบอวน สายตาล้ำลึก ขณะที่นายด่านอื่นในฐานะผู้รับสืบทอดองค์ความรู้ที่เคารพเลื่อมใส กำลังรับฟังอธิบายสั่งสอนของเล่าจื้ออย่างมุ่งมั่นจิตใจจดจ่อเต็มที่ บนใบหน้าเปี่ยมล้นด้วยความเคารพยกย่องและกระหายปรารถนาต่อภูมิปัญญา ตามหลักฐานประวัติศาสตร์จีน เล่าจื้อเป็นผู้ริเริ่มสถาปนาสำนักคิดลัทธิเต๋า แนวคิดนั้นล้ำลึกและยิ่งใหญ่ไพศาล สร้างอิทธิพลที่ลึกซึ้งกว้างไกลต่อคนรุ่นหลัง สำหรับนายด่านอื่นตามที่กล่าวขานเป็นบุคคลแห่งลัทธิเต๋าที่โดดเด่นเป็นเลิศในช่วงสมัยปลายยุคขงจื๊อ เคยดำรงตำแหน่งขุนนางหัวหน้าด่านหนานกู่ ในลัทธิเต๋าก็ถูกพิจารณาว่าเป็นลูกศิษย์สายตรงของเล่าจื้อ กระทั่งมีตำนานกล่าวว่าในท้ายที่สุดนายด่านอื่นบรรลุเต๋ากลายเป็นเทพเซียน ถูกเรียกชื่อยกย่องว่า “สัพพัญญูผู้รู้แจ้งสูงสุด” (文始真人) ในฐานะศิษย์เอกผู้มีความสำเร็จของเล่าจื้อ นายด่านอื่นนอบน้อมรับฟังคำแนะนำสั่งสอน ขยันบากบั่นพากเพียรศึกษา ซึมซับได้มาซึ่งปัญญาอันนันท ในฐานะผู้รับสารหลังจากได้รับชมฉากสถานการณ์ในละคร สามารถถกคิดถึงประสบการณ์ที่มีอยู่ของตนเอง และจินตนาการเนื้อหาที่คล้ายคลึงกันจากคัมภีร์ “เต๋าเต๋อจิง” จึงก่อสร้างความเชื่อมโยงอย่างแนบแน่นกับ

ผู้สร้างสรรค์งาน เพิ่มพูนความแข็งแกร่งในการแสดงออกตามความเป็นจริงของละครโทรทัศน์ ทำให้การระบุดีลักษณะของผู้ชมลึกซึ้งยิ่งขึ้น

2.3 ช่องทางการสื่อสาร (mode)

ช่องทางการสื่อสาร (mode) เป็นการทำงานสำหรับรูปแบบภาษาในสถานการณ์เชิงรูปธรรม โดยการจัดเรียงทางภาษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการสื่อสาร เมื่อพิจารณาช่องทางการสื่อสารในสื่อโปสเตอร์ของละครโทรทัศน์เรื่อง “เล่าจื้อ จอมปราชญ์แดนมังกร” ฉบับภาษาไทย โดยหลักแล้วสะท้อนในแง่ลีลาการเล่าเรื่อง การแสดงภาพฉากและการใช้ภาษา ซึ่งภาพโปสเตอร์ได้ผสมรวมอักษรข้อความ รูปภาพและการจัดวางเค้าโครงเข้าด้วยกันอย่างชาญฉลาด ช่วยถ่ายโอนหัวข้อและสาระสำคัญของละครโทรทัศน์อย่างแม่นยำ โดยใช้ฉากสถานการณ์เชิงปฏิสังสรรค์คลาสสิก ตกแต่งด้วยอักษรข้อความที่กลั่นกรองสารัตถะและรุ่มรวยด้วยความหมายลึกซึ้งอย่างสอดคล้อง รวมทั้งอาศัยการเปลี่ยนแปลงทางระดับชั้นที่มีสีสันและการออกแบบเอกลักษณ์เฉพาะของรูปแบบตัวอักษร ทำให้นัยแฝงทางวัฒนธรรมและแก่นแท้จิตวิญญาณของละครชุดนี้เด่นชัด เพื่อปลุกกระตุ้นความสนใจของผู้ชมชาวไทยให้ปรารถนาที่จะค้นคว้าเนื้อหาเรื่องราวและความสัมพันธ์ของตัวละครต่อไป

3. การวิเคราะห์สื่อโปสเตอร์ในมิติทางอรรถศาสตร์ (the semantic level)

การวิเคราะห์สื่อโปสเตอร์ในมิติทางอรรถศาสตร์ มุ่งเน้นเนื้อหาของการสื่อสารที่กำหนดโดยบริบทและภูมิหลังทางวัฒนธรรม ครอบคลุมองค์ประกอบ 3 ประการ ได้แก่ (1) การสื่อความหมายปฏิภักิริยาด้านความคิดของภาษา (Ideational meaning) (2) การสื่อความหมายปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Interpersonal meaning) และ (3) การสื่อความหมายปฏิบัติกรของภาษา (Textual meaning) ซึ่งเครส กับแวน เลียวเวน (Kress & van Leeuwen, 2006) ได้เสนอการสื่อความหมายในไวยากรณ์หน้าที่เชิงระบบ (Systemic Functional Grammar, SFG) ดังกล่าว สอดคล้องกับการสื่อความหมายในแง่ทฤษฎีไวยากรณ์ทางสื่อทัศน (Visual grammar) 3 ประการ คือ (1) การสื่อความหมายปฏิภักิริยาด้านความคิดของภาพแทนความ (Representational meaning) (2) การสื่อความหมายปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของภาพ (Interactive meaning) และ (3) การสื่อความหมายปฏิบัติกรของภาพ (Compositional meaning) โดยมีตัวอย่างพร้อมการอธิบายดังนี้

[ตัวอย่างที่ 3]

Figure 3: Poster Media in the Semantic Dimension

(หมายเหตุ: เฟสบุ๊กช่อง 9 เอ็มคอต เอชดีประชาสัมพันธ์)

3.1 การสื่อความหมายปฏิกริยาด้านความคิดของภาพแทนความ (Representational meaning)

การสื่อความหมายปฏิกริยาด้านความคิดของภาพแทนความ (Representational meaning) เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดข้อมูล จำแนกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ ภาพแทนเรื่องเล่า (Narrative representation) และภาพแทนมโนทัศน์ (Conceptual representation) (Kress & van Leeuwen, 2006) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า สื่อโปสเตอร์ของละครโทรทัศน์เรื่อง “เล่าจื้อ จอมปราชญ์แดนมังกร” ประกอบด้วยฉากและรูปภาพที่หลากหลาย โดยผสมผสานระหว่างภาพเรื่องเล่าและภาพมโนทัศน์ได้อย่างเป็นธรรมชาติ ช่วยนำพาผู้ชมย้อนกลับไปสู่ฉากสถานการณ์สมัยยุคขงจื๊อที่เล่าจื้อดำเนินชีวิตอยู่อย่าง เป็นภวิสัย และรายละเอียดทุกประการถูกถ่ายทอดอย่างสมจริง เช่น สิ่งปลูกสร้างสมัยโบราณที่เรียบง่าย สวม เสื้อผ้าอาภรณ์สมัยก่อนราชวงศ์ฉิน ซึ่งยังคงใช้ภาพลักษณ์เชิงสัญลักษณ์ของลัทธิเต๋า อย่างกระป๋องนิลกาฬ เมฆบาง ลอยล่อง ฯลฯ เพื่อถ่ายโยงขอบเขตอันพันวิสัยธรรมชาติของความคิดและสีสันที่ยอดเยียมตามตำนานตลอดชั่ว ชีวิตของเล่าจื้ออย่างลึกซึ้ง ทำให้ผู้ชมชาวไทยสามารถเข้าใจและหยั่งรู้โดยตรงถึงความล้ำลึกกว้างไกลในแนวคิด เชิงปรัชญาเต๋าของจีน

ยิ่งไปกว่านั้นยังพบกระบวนการที่สื่อถึงการปฏิบัติการ (Actional Process) ของภาพเรื่องเล่า (Narrative image) มีหลากหลายมากมาย ซึ่งเผยให้เห็นพฤติกรรมเชิงรูปธรรมอย่างพิถีพิถันลงรายละเอียด เช่น ฉากเล่าจื้อขี่กระบือ เด็กชายบริวารรับใช้จูงกระบืออย่างระวังรอบคอบ เจ้าผู้ปกครองหัวเราะรำเบิกบาน ใจ และฉากสถานการณ์ที่สดใสมีชีวิตชีวาอื่น ๆ ในภาพที่ 3 รายละเอียดเหล่านี้ไม่เพียงทำให้ลักษณะวิถีชีวิต ประสบการณ์ และความเป็นจริงของยุคสมัยที่เล่าจื้อดำรงอยู่นั้นได้ปรากฏเด่นชัด แต่ยังทำให้ผู้ชมสัมผัสหยั่งรู้ โดยตรงถึงความหมายแฝงอันลึกซึ้งและบรรยากาศทางประวัติศาสตร์ของละครโทรทัศน์ โดยอาศัยภาพ พรรณนาที่ละเอียดประณีต

เมื่อพิจารณาในแง่ภาพมโนทัศน์ (Conceptual image) ส่วนมากเป็นกระบวนการเชิงสัญลักษณ์ (Symbol process) อย่างภาพของเล่าจื้อขี่กระบือ แม้ว่าฉากสถานการณ์ที่เล่าจื้อขี่กระบืออาจขาดแคลน หลักฐานที่แท้จริงในเอกสารวรรณกรรมทางประวัติศาสตร์ แต่กลับได้รับการเผยแพร่อย่างกว้างขวางผ่าน ตำนานทางวัฒนธรรมและงานสร้างสรรค์ทางศิลปะ เรื่องราวของเล่าจื้อขี่กระบือนิลกาฬอย่างเอื้อระเหยผ่าน ตำนานกู่เปิ่นที่รู้จักและแพร่หลายในวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมของจีน ผ่านการพรรณนา ซึ่งเชื่อมโยงกัน อย่างแนบแน่นกับภาพลักษณ์ลัทธิเต๋า ด้วยเหตุนี้กระบือนิลกาฬจึงกลายเป็นสัญลักษณ์สัตว์พาหนะสำหรับเทพ เซียนและนักบวชลัทธิเต๋า (Deng, 2022) ตำนานกล่าวว่า ก่อนที่เล่าจื้อจะผ่านตำนานกู่เปิ่น นายด่านอื่นผู้เฝ้า อารักขาด่านเห็นเมฆหมอกสีม่วงมาจากทิศตะวันออก และสังหรณ์ล่วงหน้าว่าปราชญ์อริยบุคคลจะมาเยือน จึง ต้อนรับเล่าจื้อ และกลายเป็นต้นกำเนิดของสำนวน “เมฆหมอกสีม่วงมาจากทิศบูรพา” (紫气东来) (Zhu, 2021) นอกจากนี้ ในผลงานศิลปะจำนวนมาก เล่าจื้อมักถูกนำเสนอในภาพลักษณ์การขี่กระบือ เช่น “ภาพเล่าจื้อขี่กระบือ” 《老子骑牛图》 โดยเฉาบูจื่อ (晁补之) จักรราชวงศ์ซ่งเหนือ (ค.ศ. 960-1127) ที่ เก็บรักษาอยู่ในพิพิธภัณฑ์พระราชวังกรุงปักกิ่งของนครหลวงไทเป ในภาพวาดเล่าจื้อก้มหน้าเล็กน้อยด้วยสีหน้าสงบ นิ่ง กระบือนิลกาฬสดใสมจริงดังมีชีวิต แสดงถึงการอยู่เหนือธรรมชาติและเสรีภาพเมื่อเล่าจื้อออกเดินทาง จากด่าน (Zhan, 1997) ผลงานภาพวาดชื่อเดียวกันของจางลู่ (张路) ในสมัยราชวงศ์หมิงก็วาดพรรณนา ท่าทางของเล่าจื้อยามนั่งอยู่บนหลังกระบือ ในมือถือม้วนคัมภีร์ “เต๋าเต๋อจิง” สายตาแห่งมองค้ำคาวโอบยิบ

แฝงความหมายสิริมงคล (Li & Zhang, 2022) ผลงานเหล่านี้แสดงถึงบุคลิกภาพอันลึกซึ้งของเล่าจื๊อในฐานะปรมาจารย์แห่งลัทธิเต๋าและยังแฝงด้วยความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่ลึกซึ้ง จึงกลายเป็นหนึ่งในสัญลักษณ์สำคัญของวัฒนธรรมลัทธิเต๋าแบบดั้งเดิมของจีน

3.2 การสื่อความหมายปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของภาพ (Interactive meaning)

เครส กับแวน เลียวเวน (Kress & van Leeuwen, 2006) ได้กล่าวว่า การสื่อความหมายปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของภาพ (Interactive meaning) ในทฤษฎีไวยากรณ์ทางสื่อทัศนยะ (Visual grammar) สอดคล้องตรงกับหน้าที่ด้านบุคคลสัมพันธ์ (Interpersonal metafunction) ในไวยากรณ์หน้าที่เชิงระบบ สะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้สื่อสาร ซึ่งมีองค์ประกอบ 4 ส่วน ได้แก่ การเชื่อมต่อ (contact) ทัศนคติ (attitude) ระยะห่างทางสังคม (social distance) และทัศนภาวะ (modality) ในการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สร้างโปสเตอร์ ตัวละครในโปสเตอร์ และผู้รับชม มีรายละเอียด 4 ประการ ดังนี้

(1) **การเชื่อมต่อ (contact)** หมายถึง การสื่อสารประเภทหนึ่งที่ก่อรูปจินตนาการระหว่างผู้มีส่วนร่วมและผู้รับชมผ่านการชี้นำทิศทางสายตาทะเลาะ การเชื่อมต่อนี้ขึ้นอยู่กับผู้มีส่วนร่วมและผู้รับชมของสื่อโปสเตอร์ว่ามีการสื่อสารกันทางสายตาโดยตรงหรือไม่ ส่วน “ประเภทมอบให้” (offering) เป็นประเภทย่อยอย่างหนึ่งในการเชื่อมต่อ (contact) แสดงว่าในรูปภาพ ผู้มีส่วนร่วมไม่มีการแลกเปลี่ยนสื่อสารกันทางสายตากับผู้รับชม แต่เพียงจัดแสดงข้อมูล (Kress & van Leeuwen, 2006) ตัวอย่างภาพที่ 3 เป็น “ประเภทมอบให้” ขณะที่ตัวละครในภาพฉากเป็นผู้จัดหามอบข้อมูล

(2) **ทัศนคติ (attitude)** หรือที่เรียกว่า มุมมอง (perspective) เป็นอีกมโนทัศน์หนึ่งในไวยากรณ์เชิงสื่อทัศนยะ ซึ่งแบ่งออกเป็นมุมมองแนวนอนและแนวตั้ง (Kress & van Leeuwen, 2006) มุมมองที่แตกต่างกันมักมีความนัยลึกซึ้งเกี่ยวกับแก่นวัตถุประสงค์หลัก จุดยืนและทัศนคติของผู้สร้างสรรค์ที่รูปภาพต้องการถ่ายทอดอยู่เสมอ ๆ โดยทั่วไปแล้ว มุมมองเชิงระนาบมอบความรู้สึกที่เท่าเทียมให้แก่ผู้ชม รู้สึกเสมือนเข้าไปอยู่ในสถานการณ์นั้นจริง ๆ ตัวอย่างภาพที่ 3 แสดงมุมมองเชิงระนาบ ผู้ชมคล้ายกับอยู่ในฉากสถานการณ์นั้นด้วยตนเอง โดยมองดูเล่าจื๊อและเด็กชายบริวารรับใช้กำลังเดินมาพบตรงหน้า ทำให้ผู้ชมรู้สึกถึงเล่าจื๊อผู้เลื่องชื่อลือนามชื่อเสียงโด่งดังในตำนานว่าไม่ไกลเกินเอื้อม และสร้างภาพลักษณ์ของเล่าจื๊อว่าเป็นปราชญ์อริยบุคคลที่เข้าถึงง่าย ส่วนภาพเล่าจื๊อขี่กระบือนิลกาฬนั้น สะท้อนปัญญาลึกซึ้งและภาวะเหนือโลกของแนวคิดสำนักปรัชญาเต๋า

(3) **ระยะห่างทางสังคม (social distance)** ในสื่อโปสเตอร์ที่ 3 จะนำเสนอตัวละครหลักทั้งหมดในเลนส์ภาพระยะไกลของภาพพาโนรามา (panorama) แสดงภาพตัวละครแบบเต็มตัวและสภาพแวดล้อมที่เล่าจื๊อดำรงอยู่ ซึ่งช่วยสะท้อนให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครกับสรรพสิ่งรอบตัวคือระยะห่างทางสาธารณะสังคม จึงส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศลึกลับ จะเห็นได้ว่า ผู้ผลิตสื่อโปสเตอร์มุ่งเน้นการแสดงออกทางความรู้สึกนึกคิดของตัวละครผู้มีส่วนร่วมให้ปรากฏบนใบหน้า ขณะเดียวกัน พฤติกรรมทางร่างกายของตัวละครในแต่ละฉากบนโปสเตอร์มีความชัดเจนและสามารถระบุได้ สื่อถึงทัศนคติที่อบอุ่น กระฉับกระเฉง และกลมกลืนในแต่ละฉาก

(4) **ทัศนภาวะ (modality)** สามารถสำเร็จเป็นจริงได้ผ่านความสัมพันธ์เชิงตำแหน่ง สี สัน หรือขนาดมาตรวัด (Kress & van Leeuwen, 2006) โดยการสลับสับเปลี่ยนทางแสงเงาของระดับสีสันในสื่อโปสเตอร์ที่

3 เผยให้เห็นบรรยากาศของชนบประเพณีโบราณและความลึกซึ้งโดยองค์รวม ระดับสีหลักคือสีน้ำตาลอมเทา และสีเหลืองอ่อน ระดับสีโทนอุ่นย่อยระบายสีบรรยากาศให้ลึกซึ้งและอบอุ่นละมุน โดยรวมจัดอยู่ในทัศนภาวะระดับกลาง มอบความรู้สึกเชิงประวัติศาสตร์และความรู้สึกหนักอึ้งจริงจังแก่ผู้ชม เสื้อผ้าอาภรณ์และภูมิหลังของตัวละครล้วนใช้งานสีเส้นที่ค่อนข้างนุ่มนวล สอดคล้องพ้องกันกับหัวเรื่องรูปแบบโบราณ รายละเอียดเสื้อผ้าอาภรณ์ของตัวละครและกระป๋องที่มุมล่างซ้ายใช้สีเส้นที่ค่อนข้างสดใสแจ่มชัด เช่น สีขาวและสีดำ ช่วยเพิ่มพูนความรู้สึกเชิงระดับชั้นและความคมชัดตัดกันของภาพฉาก นอกจากนี้ เครื่องหมาย “MCOT HD” ที่มุมบนขวาใช้สีม่วง ในขณะที่ตัวอักษรข้อความที่มุมล่างขวาใช้สีขาว ซึ่งเป็นการตัดกันของสีเส้นทั้งหมด ช่วยรวมศูนย์สายตาการมองของผู้ชม

3.3 การสื่อความหมายปฏิบัติการของภาพ (Compositional meaning)

การสื่อความหมายปฏิบัติการของภาพ (Compositional meaning) สอดคล้องกับหน้าที่ด้านการเรียบเรียงความ (Textual metafunction) ในไวยากรณ์หน้าที่เชิงระบบ ซึ่งหมายถึง คำโคจรเชิงพื้นที่ขององค์ประกอบวาทกรรม เน้นการจัดระเบียบและโครงสร้างโดยรวมของตัวบท ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ การเพิ่มคุณค่าข้อมูล (information value) ความโดดเด่น (salience) และการตีกรอบ (framing) (Kress & van Leeuwen, 2006) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผู้สร้างโปสเตอร์ใช้องค์ประกอบภาพแต่ละส่วนในการสื่อความหมายปฏิบัติการของภาพ โดยมีรายละเอียด 3 ประการ ดังนี้

(1) การเพิ่มคุณค่าข้อมูล (information value) ถูกกำหนดด้วยตำแหน่งขององค์ประกอบในภาพ โดยปกติข้างซ้ายเป็นข้อมูลเก่า (Given information) และข้างขวาเป็นข้อมูลใหม่ (New information) (Kress & van Leeuwen, 2006) ในสื่อโปสเตอร์ที่ 3 แสดงให้เห็นฉากเล่าจื้อขี่กระบือ และบริวารเด็กผู้ชายที่ด้านซ้ายเป็นข้อมูลที่ได้รับทราบ ขณะที่ตัวละครอื่น ๆ ในละครโทรทัศน์กับข้อมูลเก่านั้นมีการปฏิสัมพันธ์ จนกลายเป็นข้อมูลใหม่ในฉากเหตุการณ์ ด้วยเหตุนี้ ตัวละครอื่น ๆ ในสื่อโปสเตอร์จึงมีสัดส่วนน้อย แต่สำหรับเล่าจื้อและเด็กชายบริวารรับใช้กลับครอบครองสัดส่วนพื้นที่ค่อนข้างมาก สะท้อนภาพลักษณะพิเศษและเหนือปกติธรรมดาของเล่าจื้อในสายตาของสามัญชน

(2) ความโดดเด่น (salience) คือ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันของปัจจัยมากมาย โดยสามารถบรรลุได้ผ่านวิธีการต่าง ๆ เช่น การจัดลำดับหน้าหลัง ค่าระดับสี และขนาดความเล็กหรือใหญ่ของฉากหลัง (Kress & van Leeuwen, 2006; Mu & Zhang, 2022) บริเวณล่างฉากจอภาพในสื่อโปสเตอร์ที่ 3 แสดงพื้นที่อยู่ใกล้ชิดผู้ชม สีหน้าและท่าทางของตัวละครชัดเจนสามารถระบุแยกแยะได้ ข้างบนของภาพเป็นพื้นที่ห่างไกลในหุบเขาลึกที่สงบเงียบ เลื่อนรางและคลุมเครือ เส้นที่กว้างใหญ่สายหนึ่งทอดจากมุมล่างขวาของภาพฉากยืดขยายยาวไปจดมุมบนซ้าย อันตรธานไป ณ เส้นแนวราบของพื้นที่ห่างไกล ทิวทัศน์ทางธรรมชาติ เช่น ผืนหญ้า ต้นไม้ และธารน้ำในฉากเบื้องหลังถูกจัดการให้พร่าเลือน ไม่ปรากฏเด่นชัด ในขณะที่ตัวละครหลักสำคัญในละครโทรทัศน์ถูกนำเสนออยู่ในฉากเบื้องหน้าและฉากตรงกลาง เพื่อปกคลุมฉากจอภาพทั้งหมด จึงค่อนข้างโดดเด่นเห็นชัด

(3) การตีกรอบ (framing) แสดงถึงวิธีการจัดวางโครงสร้างในการเลือกฉากจากรูปภาพ (Kress & van Leeuwen, 2006) ตัวอย่างเช่น ภาพในสื่อโปสเตอร์ที่ 3 ไม่ได้กำหนดโครงสร้างและไม่มีกรอบแบ่งแยกพื้นที่ด้วยขอบเขตจำกัดที่ชัดเจน ส่งผลให้ตัวละครผสมผสานรวมเป็นหนึ่งเดียวกับสิ่งปลูกสร้าง ถนนหนทาง แม่น้ำลำธาร

(Expansion) (Zhang, 2009) ตัวอย่างสื่อโปสเตอร์ที่ 2 เผยให้เห็นฉากสถานการณ์ในละครโทรทัศน์ที่นายด่านอื่นขอคำปรึกษาจากเล่าจื้อเกี่ยวกับความหมายลึกซึ้งของศาสตร์ว่าด้วยมหามรรควิธีแห่งเต๋า คำสอนที่เล่าจื้อถ่ายทอดถือเป็นสื่อรูปแบบหลัก ส่วนภาพฉากทำให้โครงเรื่องราวปรากฏเด่นชัดโดยผ่านการสนทนา จึงจัดเป็นสื่อรูปแบบรองที่ช่วยเสริม ข้อความข้างขวาที่ว่า “ผู้ปกครองควรจะเปิดใจให้กว้าง ใช้คุณธรรม อย่าฝืนมนธธรรมดังคำที่ว่า การปกครองก็เหมือนการทำอาหาร” ช่วยให้ผู้ชมชาวไทยเข้าใจมุมมองทัศนคติหลักการกำกับดูแลและบริหารปกครองประเทศของเล่าจื้อ ซึ่งเพิ่มความแข็งแกร่งของปรากฏการณ์ทางรูปภาพและสื่อทัศนคติ วิธีการผสมรวมกันระหว่างรูปภาพที่เด่นชัดและสื่อทัศนคติเชิงซ้อนเร้นชนิดนี้ ทำให้การแสดงออกทางสื่อทัศนคติมีเอกลักษณ์เฉพาะ ทั้งยังเป็นส่วนเติมเต็ม ช่วยให้ประเด็นสำคัญของสื่อโปสเตอร์เด่นชัด และมีระดับชั้น ส่งผลให้ผู้ชมชาวไทยเข้าใจความหมายทางวัฒนธรรมที่ถูกถ่ายทอดผ่านภาพโปสเตอร์ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

4.2 ความสัมพันธ์ที่ไม่ได้เสริมแรง (Non-reinforced relationships)

ความสัมพันธ์ที่ไม่ได้เสริมแรง หมายถึง สื่อรูปแบบสองชนิดต่างเสริมเติมเต็มซึ่งกันและกัน เมื่อสองสื่อทำงานร่วมกันอย่างสมบูรณ์ โดยหากขาดสื่อรูปแบบหนึ่งในสองชนิดจะทำให้ไม่สามารถทำงานได้ แต่ไม่มีการเสริมหรือลดความแข็งแกร่งระหว่างกัน (Zhang, 2009) ตัวอย่างเช่น ในสื่อโปสเตอร์ที่ 3 ภาพฉากและข้อความทำงานร่วมกันเพื่อสื่อสารความหมายอย่างอิสระเสรี กล่าวคือ สัญลักษณ์เชิงข้อความช่วยถ่ายทอดข้อมูล เช่น ชื่อเรียก ประเภท เวลาออกอากาศ และรายละเอียดข้อมูลอื่น ๆ ของละครโทรทัศน์ ขณะที่รูปภาพเน้นแสดงการเรียงแถวของคณะนักแสดงนำทั้งหมด ทั้งสองสื่อเสริมเติมเต็มซึ่งกันและกัน เพื่อสร้างระบบข้อมูลภาพโปสเตอร์ที่สมบูรณ์ร่วมกัน

4.3 ปรากฏการณ์การซ้อนทับ (Overlapping)

ปรากฏการณ์การซ้อนทับ เกิดขึ้นเมื่อสื่อรูปแบบสองหรือหลายชนิดปรากฏในเวลาเดียวกัน โดยไม่ได้ทำหน้าที่เสริมความหมายให้แก่ถ้อยคำหรือวาจากรรมระหว่างสื่อรูปแบบเหล่านี้ หรือแม้กระทั่งลดทอนความสำคัญซึ่งกันและกัน (Zhang, 2009) ตัวอย่างเช่น ข้อความในภาพที่ 4 มีตัวอักษรหนาแน่นเกินไป บดบังพื้นที่ขนาดใหญ่รูปภาพ ทำให้การมองเห็นถูกรบกวน ถ่ายทอดข้อมูลไม่สิ้นไหล และไม่สามารถสื่อแนวคิดดั้งเดิมของสำนักปรัชญาเต๋าได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างอุปสรรคทางความเข้าใจและเป็นเครื่องกีดขวางทางวัฒนธรรมแก่ผู้ชม ก่อเกิดความรู้สึกสับสนและไม่สบายในแง่อารมณ์ ลดประสิทธิภาพการเผยแพร่ในองค์กรรวมถึงอย่างชัดเจน

4.4 การปฏิสัมพันธ์ทางสถานการณ์ (Contextual interaction)

การปฏิสัมพันธ์ทางสถานการณ์ คือ การใช้ฉากสถานการณ์ของสื่อรูปแบบสองประเภทที่มีลักษณะเฉพาะ เพื่อบรรลุความหมายเชิงสื่อสารร่วมกัน อย่างไรก็ตาม ไม่มีการเสริมประสิทธิภาพโดยตรงระหว่างสื่อแต่ละรูปแบบ (Zhang, 2009) ตัวอย่างเช่น ในภาพที่ 4 แม้ว่าอักษรข้อความและภาพฉากจะทำงานประสานกัน แต่ไม่มีการเพิ่มประสิทธิภาพทางตรงระหว่างสื่อรูปแบบทั้งสอง โดยข้างซ้ายวาดพรรณนาเล่าจื้อสวมใส่ชุดคลุมยาวสีขาว ถือพัดพับในมือ สีหน้าสงบเยือกสุขุม ภาพเล่าจื้อครองพื้นที่หน้าฉากกึ่งหนึ่งทางข้างซ้ายของภาพโปสเตอร์ ฉากหลังเป็นความวิจิตรศิลป์ของภูเขาลำธารที่เมฆหมอกล้อมรอบปกคลุม และกระแสน้ำรุนแรงโถมซัดสาด ในขณะที่ข้างขวาแสดงคำกล่าวของเล่าจื้ออันเลื่องชื่อทางหลักปรัชญาแห่งชีวิต

มนุษย์และจักรวาล ซึ่งอุดมไปด้วยภูมิปัญญาที่ล้ำลึก จะเห็นได้ว่า การออกแบบฉากสถานการณ์ในภาพโปสเตอร์นี้ยังคงมุ่งเน้นสร้างบริบทที่แท้จริงสำหรับละครโทรทัศน์ โดยไม่ได้ต้องการให้ความสัมพันธ์เชิงปฏิสัมพันธ์ระหว่างแต่ละสื่อรูปแบบมีความเด่นชัดขึ้น

อีกตัวอย่างหนึ่งดังภาพที่ 5 เมื่อพิจารณาจากภาพลักษณะเชิงสภาพแวดล้อม ฉากเบื้องหลังเป็นภาพวาดภูเขาธารน้ำที่พร่าเลือนในจันทร์สลับเช่นเดียวกับภาพที่ 4 สายตาของเล่าจื้อมองไปยังเบื้องหน้าด้านขวาอย่างแน่วแน่มั่นคง แสดงนัยถึงการไม่ทราบข้อมูลล่วงหน้า เพื่อค้นคว้าความลึกซึ้งของจักรวาล ดึงดูดจิตใจแห่งความใคร่รู้ของผู้ชม สัญญาเชิงรูปภาพดังกล่าวแสดงให้เห็นข้อมูลเบื้องหลังของละครโทรทัศน์นี้อย่างชัดเจน และแต่งแต้มให้เห็นสภาพแวดล้อมที่โบราณเก่าแก่และลึกซึ้งเป็นปริศนา โดยข้อความที่เขียนไว้ทางขวากล่าวว่า “ภายในสังคมชาวบ้านขัดแย้งแก่งแย่งชิงแบ่งฝักแบ่งฝ่าย สังคมก็จะวุ่นวาย” ซึ่งให้เห็นว่า ลักษณะการมีปฏิสัมพันธ์ในสถานการณ์ช่วยเพิ่มข้อมูลเชิงอักษรและข้อความบางส่วนอย่างสมเหตุสมผลเพื่อเป็นคำอธิบายเสริม ซึ่งมีประโยชน์สำหรับความเข้าใจของผู้ชมชาวไทยเกี่ยวกับการเผยแพร่วัฒนธรรมแต่แบบดั้งเดิมในประเทศไทย ทำให้ผู้ชมเข้าใจเนื้อหาและสาระแฝงของหัวเรื่องละครโทรทัศน์ได้ดียิ่งขึ้น

5. การวิเคราะห์สื่อโปสเตอร์ในมิติทางสื่อกลาง (the level of media)

มิติทางสื่อกลาง ไม่เพียงรองรับเนื้อหาทางการสื่อสาร แต่ยังสะท้อนความสัมพันธ์เชิงปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร โดยการคัดเลือกและการใช้งานของสื่อกลางส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการสื่อสาร ซึ่งมิติทางสื่อกลางในหลักทฤษฎีการวิเคราะห์ว่าทกรรมสื่อพหุรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับ “การใช้งานระบบสัญลักษณ์ทางวจนภาษาและอวจนภาษา” เน้นย้ำถึงความสำคัญของข้อความพหุรูปแบบสามารถทำให้การถ่ายทอดความหมายเป็นจริงผ่านสื่อกลางที่เป็นภาษา ซึ่งภาษาในที่นี่สามารถแบ่งออกเป็น 2 หมวดหมู่ ได้แก่ ภาษาบริสุทธิ์ (Pure language) และภาษาเทียบเคียงคำพูด (Paralanguage) ที่รวมถึงปัจจัยสำคัญต่าง ๆ อาทิ รูปแบบอักษร การจัดเรียงพิมพ์ ตัวอักษรข้อความ ฯลฯ ขณะที่สัญลักษณ์ทางอวจนภาษาหมายรวมถึง 2 หมวดหมู่ คือ รูปแบบเชิงกายภาพ (bodily forms) และรูปแบบที่ไม่ใช่เชิงกายภาพ (non-bodily forms) ซึ่งรูปแบบเชิงกายภาพประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญต่าง ๆ เช่น การแสดงอารมณ์ทางสีหน้า ท่าทางมือ ท่าทางร่างกาย การเคลื่อนไหว ฯลฯ ส่วนรูปแบบที่ไม่ใช่เชิงกายภาพประกอบด้วยลักษณะเชิงเครื่องมือ เช่น สื่อทางสังคม (โซเชียลมีเดีย) แพลตฟอร์มเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ฯลฯ (Zhang, 2009)

[ตัวอย่างที่ 5]

Figure 6: Poster Media in the Medium Dimension

(หมายเหตุ: เฟสบุ๊คช่อง 9 เอ็มคอต เอชดีประชาสัมพันธ์)

ภาพที่ 6 แสดงตัวอย่างสื่อโปสเตอร์ที่สามารถวิเคราะห์ในมิติทางสื่อกลาง เนื่องจากข้อมูลละครโทรทัศน์เรื่องเดียวกันเมื่อปล่อยออกอากาศในแต่ละประเทศ อาจมีความแตกต่างในแง่เชิงสัญลักษณ์ต่าง ๆ เช่น การคัดเลือกรูปภาพ ชื่อละคร อักษรข้อความ ฯลฯ ดังนั้น พฤติกรรมการแปลความจึงถือเป็นกระบวนการเชิงสัญลักษณ์รูปแบบ (Yang, 2022) ตัวอย่างเช่น ในมุมซ้ายบนของสื่อโปสเตอร์ภาพที่ 6 คือชื่อภาษาไทยของละครโทรทัศน์เรื่องนี้ “เล่าจื้อ จอมปราชญ์แดนมังกร” กลยุทธ์การแปลชื่อละคร 《老子传奇》 จากภาษาจีนเป็นภาษาไทยคืออาศัยการแปลโดยเพิ่มคำว่า “จอมปราชญ์แดนมังกร” เพื่อระบุอย่างแจ่มชัดว่า เล่าจื้อ เป็นนักปรัชญาอันเลื่องชื่อในประเทศจีน ถ้าแปลตรงตัวว่าเป็น “เรื่องเล่าแห่งเล่าจื้อ” จะไม่สามารถอธิบายหัวเรื่องได้อย่างชัดเจน ด้วยเหตุนี้ ชื่อคำแปลภาษาไทยจึงเสริมข้อมูลเพื่อให้ง่ายต่อความเข้าใจของผู้ชม ส่วนขนาดตัวอักษรเล็กกว่าคำว่า “เล่าจื้อ” สะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มผู้ชมเป็นชาวไทย และเค้าโครงบทละครโดยหลักแล้วขยายออกไปโดยเกี่ยวข้องกับเล่าจื้อ นอกจากนี้ ใต้ชื่อเรื่องคือวันออกอากาศในประเทศไทย ซึ่งเป็น “วันที่ 1 กรกฎาคม” และมีประโยคภาษาไทยอยู่ตรงกลางสื่อโปสเตอร์ว่า “เล่าจื้อ นักปราชญ์ที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อรากฐานวัฒนธรรมสองพันห้าร้อยกว่าปีของจีน ผู้สร้างสรรค์ผลงานอมตะ ‘คัมภีร์เต๋าเต๋อจิง’” ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการผสมผสานเชิงปฏิสังสรรค์ระหว่างสัญลักษณ์เชิงอักษรและสัญลักษณ์เชิงรูปภาพ

ยิ่งไปกว่านั้น สัญลักษณ์รูปแบบได้มอบข้อมูลละครโทรทัศน์ในหลายมิติแก่ผู้ชมชาวไทย ช่วยเพิ่มที่น่าสนใจในการรับชมให้สูงขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ โดยภาพส่วนหัวของเล่าจื้ออยู่ในฐานขององค์ประกอบหลักด้านสื่อทัศนยะ ทำให้หัวเรื่องละครโทรทัศน์เด่นชัดและสร้างความประทับใจทางสายตา เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ชมชาวไทยได้อย่างรวดเร็ว สำหรับตัวอักษรสีแดงนั้นประทับรอยอยู่ในฉากพื้นหลังที่งดงามเรียบหรู เน้นเนื้อหาที่เป็นกุญแจสำคัญให้ปรากฏโดดเด่น ส่งผลให้ข้อมูลตัวอักษรข้อความสะดุดตามากขึ้น อาจเพราะสีแดงเป็นสีสันที่ระดับความอิมิตสูง มีแรงดึงดูดที่มีประสิทธิภาพอย่างมาก จึงสามารถเป็นจุดรวมศูนย์ทางสายตาในการออกแบบสื่อโปสเตอร์ ช่วยเสริมเสน่ห์โดยรวม อีกทั้งการใช้ตัวอักษรสีเหลืองทองยังสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการแสดงออกของรูปแบบการเขียน โดยอาศัยการเพิ่มเติมรูปแบบอักษรตัวหนาและการจัดวางอย่างประณีต เพื่อสื่อสารถึงเวลาและช่องทางการออกอากาศของละครโทรทัศน์นี้ได้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในแง่วาทกรรมสื่อพหุรูปแบบ ภาพโปสเตอร์ละครโทรทัศน์ดังกล่าว ได้ใช้ข้อมูลสื่อกลางหลากหลาย เช่น สีสัน รูปแบบอักษร ขนาดอักษร รูปแบบการจัดเรียงพิมพ์ และสื่ออื่น ๆ เพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ในการถ่ายทอดวาทกรรมสื่อพหุรูปแบบของละครโทรทัศน์ต้นฉบับภาษาจีน

องค์ความรู้ใหม่

1. ทฤษฎีการวิเคราะห์วาทกรรมสื่อพหุรูปแบบมีความสำคัญต่อการศึกษาสื่อโปสเตอร์ละครโทรทัศน์ด้วยเป็นการเสนอแนวทางการวิจัยที่ทันสมัยสำหรับการวิเคราะห์วาทกรรมในอนาคต โดยเฉพาะในด้านการช่วยยกระดับการตีความและเผยแพร่ปรัชญาคัมภีร์จินโบราณแบบข้ามวัฒนธรรมที่แฝงอยู่ในสื่อโปสเตอร์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. การวิเคราะห์ภาพโปสเตอร์ละครโทรทัศน์เรื่อง “เล่าจื้อ จอมปราชญ์แดนมังกร” ฉบับภาษาไทยในแง่การสื่อความหมาย 5 มิติ ตามแนวคิดทฤษฎีการวิเคราะห์วาทกรรมสื่อพหุรูปแบบ ไม่เพียงแต่เปิดเผยรายละเอียดของการใช้สัญลักษณ์ภาษาและภาพ แต่ยังช่วยเก็บรักษาและถ่ายทอดวัฒนธรรมดั้งเดิม ความทรงจำ

ทางประวัติศาสตร์ และองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสำนักปรัชญาเต๋าของประเทศจีนสู่ประเทศไทยอย่างรอบด้าน

อภิปรายผลการวิจัย

ละครโทรทัศน์เรื่อง “เล่าจื้อ จอมปราชญ์แดนมังกร” ที่เผยแพร่จากประเทศจีนสู่ต่างประเทศได้สะท้อนถึงซอฟต์แวร์ทางวัฒนธรรมของประเทศจีน ทั้งนี้ การออกแบบภาพโปสเตอร์ภาษาไทยมีการปฏิสังสรรค์ระหว่างวาทกรรมสื่อพหุรูปแบบ เช่น ตัวละคร สี สัน อักษรข้อความและรูปภาพ เพื่อนำเสนอเรื่องราวของเล่าจื้อในฐานะผู้เขียนคัมภีร์ “เต๋าเต๋อจิง” ซึ่งเป็นงานปรัชญาที่มีชื่อเสียงและเป็นวรรณกรรมคลาสสิกแก่ผู้ชมชาวไทย ช่วยยกระดับประสิทธิภาพและอิทธิพลการเผยแพร่ปรัชญาเต๋าและผลงานคัมภีร์จีนโบราณไปยังนานาชาติให้สูงขึ้น บทความนี้ศึกษาลักษณะการใช้ภาษาและภาพในสื่อโปสเตอร์เรื่องดังกล่าว ซึ่งเป็นวาทกรรมสื่อพหุรูปแบบ โดยวิเคราะห์การสื่อความหมายของแต่ละองค์ประกอบใน 5 มิติ สามารถสรุปรายละเอียดได้ดังนี้

1. มิติทางวัฒนธรรม: เมื่อพิจารณาในมิติทางวัฒนธรรม อุดมการณ์ได้ให้สมมุติฐานเบื้องต้นที่จำเป็นในการถอดความภาพโปสเตอร์ และทำให้ประสิทธิภาพในการเผยแพร่ละครโทรทัศน์สำเร็จเป็นจริงโดยใช้ภาพประกอบเค้าโครงเรื่องทั่วไปเป็นรูปแบบหลักในการแสดงออก ซึ่งไม่เพียงแต่เผยแพร่สัญลักษณ์ทางอารยธรรมจีนโบราณ แต่ยังแสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ทางบริบทวัฒนธรรมอย่างชัดเจน

2. มิติทางสถานการณ์บริบท: บริบทฉากสถานการณ์เป็นเหตุจูงใจและกุญแจสำคัญที่กระตุ้นและส่งเสริมประสิทธิภาพการเผยแพร่ไปยังต่างประเทศ โดยเฉพาะในบริบท (field) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (tenor) และช่องทางการสื่อสาร (mode) ของภาพโปสเตอร์ ล้วนแผ่ขยายออกไปโดยเกี่ยวโยงสัมพันธ์กับหัวเรื่องและเบื้องหลังของละครอย่างแน่นแฟ้นใกล้ชิด เพื่อถ่ายทอดข้อมูลแก่นสารและทัศนคติของละครโทรทัศน์โดยผ่านการออกแบบอย่างรอบคอบพิถีพิถันและใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการวางโครงร่างอย่างชาญฉลาด

3. มิติทางอรรถศาสตร์: มิตินี้อาศัยทฤษฎีไวยากรณ์ทางสื่อทัศนคติ (Visual grammar) ในการวิเคราะห์ความหมาย 3 ประการ ในวาทกรรมสื่อพหุรูปแบบจากภาพโปสเตอร์ละครโทรทัศน์เรื่อง “เล่าจื้อ จอมปราชญ์แดนมังกร” ฉบับภาษาไทย ได้แก่ (1) การสื่อความหมายปฏิบัติการด้านความคิดของภาพแทนความ (2) การสื่อความหมายปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของภาพ และ (3) การสื่อความหมายปฏิบัติการของภาพ ผลการศึกษาพบว่า สื่อโปสเตอร์ดังกล่าวประกอบด้วยรายละเอียดและมีชีวิตชีวา ผสมผสานระหว่างภาพเรื่องเล่า และภาพมโนทัศน์ เพื่อถ่ายทอดเรื่องราว หวนคืนกลับสู่ฉากสถานการณ์ในยุคสวนศตวรรษ แสดงให้เห็นขอบเขตความคิดและชีวิตตามตำนานของเล่าจื้อ ทำให้การสื่อความหมายปฏิบัติการด้านความคิดของภาพแทนความ (Representational meaning) ของแนวคิดปรัชญาที่ลึกซึ้งและกว้างไกลปรากฏเด่นชัด ขณะที่ภาพเรื่องเล่า เช่น ภาพเล่าจื้อขี่กระบือนิลกาห้อยอย่างเอื้อระเหยผ่านด่านหวนคืน ถือเป็นสัญลักษณ์แก่นสารศิลปะของวัฒนธรรมลัทธิเต๋า และได้กลายเป็นหนึ่งในผลงานศิลปะชิ้นเอก นอกจากนี้ ภาพที่คัดเลือกจากละครโทรทัศน์ยังเชื่อมโยงผู้สร้าง ผู้แสดง และผู้ชมละครโทรทัศน์ผ่านทรัพยากรเชิงสื่อทัศนคติ (visual resources) เพื่อสร้างความสัมพันธ์ในการสื่อความหมายปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของภาพ (Interactive meaning) พร้อมทั้งสะท้อนความหมาย

ปฏิบัติการของภาพ (Compositional meaning) โดยเฉพาะสำหรับลัทธิเต๋าในยุคโบราณจีนที่ใสสะอาดงดงามอันอิสระเสรี ข้ามพ้นโลกโลภภัย และใฝ่ปรารถนาขอบเขตดินแดนแห่งอิสรภาพที่ว่างเปล่า

4. มิติทางรูปแบบ: บทบาทการเล่าเรื่องผ่านทัศนสัญลักษณ์ (visual semiotics) ได้รับการสะท้อนออกมาอย่างครอบคลุม การศึกษาครั้งนี้พบความสัมพันธ์ 4 ประเภทระหว่างสื่อรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ (1) ความสัมพันธ์ที่เสริมสร้างประสิทธิภาพ (2) ความสัมพันธ์ที่ไม่ได้เสริมแรง (3) ปราบปรามการรบกวนข้อขัดแย้ง และ (4) ปฏิสัมพันธ์ทางสถานการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่ผ่านมาว่า ภาพเชิงทัศนในสื่อโปสเตอร์ของละครโทรทัศน์มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดการรับรู้สัมผัสโดยตรงเกี่ยวกับข้อมูลละครให้กับมวลมหาชน (Zhang & Zhang, 2011) ตัวอักษรข้อความในภาพโปสเตอร์ช่วยบรรยายเค้าโครงเรื่องละคร เสริมสร้างการวินิจฉัยสนิยมในสุนทรียศาสตร์ทางประสาทสัมผัส และอธิบายเนื้อหาหัวเรื่องของภาพโปสเตอร์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (Zhou, 2017) ด้วยเหตุนี้ การที่รูปภาพและตัวอักษรทำงานประสานร่วมกัน ส่งผลให้ผู้ชมสามารถเข้าใจเนื้อหาสาระละครได้อย่างกระจ่างแจ้งยิ่งขึ้น

5. มิติทางสื่อกลาง: สื่อโปสเตอร์ละครโทรทัศน์เรื่อง “เล่าจื้อ จอมปราชญ์แดนมังกร” ฉบับภาษาไทย ใช้วาทกรรมสื่อพหุรูปแบบหลากหลายวิธี อาทิ สีเส้น รูปแบบตัวอักษร ฯลฯ ในการถ่ายทอดเรื่องราวเล่าจื้อและหลักคำสอนจากคัมภีร์ “เต๋าเต๋อจิง” ซึ่งเป็นสำนักปรัชญาเต๋าของจีน เพื่อบรรลุการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมแสดงออกอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้ รายละเอียดในการออกแบบตามมิติทางรูปแบบ จึงไม่เพียงมีประโยชน์ในการยกระดับการใช้งานจริงของภาพโปสเตอร์เท่านั้น แต่ยังช่วยให้ผู้ชมชาวไทยสามารถเข้าใจเนื้อหาสาระของละครโทรทัศน์ได้อย่างครอบคลุมรอบด้านมากขึ้น รวมทั้งช่วยปลูกกระตุ้นความสนใจและส่งเสริมความปรารถนาในการรับชม ส่งผลให้ประสิทธิผลของการโฆษณาประชาสัมพันธ์แข็งแกร่งขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ: เมื่อวิเคราะห์สื่อโปสเตอร์ละครโทรทัศน์เรื่อง “เล่าจื้อ จอมปราชญ์แดนมังกร” ฉบับภาษาไทย พบว่า ฝ่ายผู้เผยแพร่ในประเทศไทยมีข้อจำกัดทางการลงทุนในแง่การออกแบบ จึงใช้ภาพโปสเตอร์โฆษณาของจีนโดยตรงและแปลความอย่างเรียบง่าย ไม่ได้มุ่งเจาะจงทำการออกแบบเพื่อปรับแต่งให้เหมาะสมสำหรับผู้ชมชาวไทย อย่างไรก็ตาม ในฐานะที่ภาพโปสเตอร์เป็นส่วนเชื่อมโยงสำคัญในการสร้างความประทับใจแรกแก่ผู้ชม และมีผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพการสื่อสาร ดังนั้น กระบวนการเผยแพร่ที่ต่างประเทศจึงไม่ควรจำกัดอยู่เพียงการผลิตเนื้อหาและแปลคำบรรยายใต้ภาพ แต่ควรพิจารณาถึงการปรับตัวให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมและประสิทธิผลการเผยแพร่ทางสายตา โดยเฉพาะในด้านการออกแบบภาพโปสเตอร์จากมุมมองของสื่อพหุรูปแบบ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป: การศึกษาละครโทรทัศน์เรื่อง “เล่าจื้อ จอมปราชญ์แดนมังกร” ไม่ควรจำกัดอยู่แค่ภาษาบนสื่อโปสเตอร์และรูปแบบภาพ แต่ควรคำนึงถึงสื่อวิดีโอที่ครอบคลุมทรัพยากรหลายรูปแบบ เช่น สื่อรูปแบบด้านการมองเห็นและการได้ยิน ซึ่งมีประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจกลไกการทำงานร่วมกันของสื่อพหุรูปแบบในการสร้างความหมายอย่างเป็นพลวัต นอกจากนี้ยังช่วยส่งเสริมการสื่อสารและการแลกเปลี่ยนข้ามวัฒนธรรมระหว่างจีนกับไทยได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

References

- Kress, G., & Van Leeuwen, T. (2001). *Multimodal Discourse: The Modes and Media of Contemporary Communication*. London: Arnold Publishers.
- Kress, G., & Van Leeuwen, T. (2006). *Reading Images: The Grammar of Visual Design*. London/New York: Routledge.
- Chen, J. Q., & Gao, J. W. (2022). Visual Image and Inter-cultural Communication Effect: Case Analysis on the Posters Collected from Four Countries, of Mulan, A Disney Film. *Journal of Guangxi Normal University (Philosophy and Social Sciences Edition)*, 58(02), 137-150.
- Deng, G. J. (2022). “Qing Niu” and the Deification of Lao Tzu's Image: Focusing on the Story of Lao-Tzu's “Exiting Customs”. *Journal of Harbin Institute of Technology (Social Sciences Edition)*, 24(02), 90-97. (In Chinese)
- Halliday, M. A. K., & Hasan, R. (1989). *Language, Context and Text: Aspects of Language in a Social-semiotic Perspective (2nd ed.)*. Oxford: Oxford University Press.
- Li, J. J. (2022). *Zhang Lu's Painting of Lao-tzu Riding a Bull*. Chinese National Academy of Arts (Master's Thesis on Fine Arts). (In Chinese)
- Martin, J. R. (1992). *English Text: System and Structure*. Philadelphia, PA/Amsterdam: John Benjamins.
- Mu, J. F., & Zhang, Q. Q. (2022). A Study of the Ecological Construction of New Energy Vehicle Advertisements from the Perspective of Visual Grammar: A Case Study of 2020 Audi New Energy Vehicle Advertisement. *Journal of University of Science and Technology Beijing (Social Sciences Edition)*, 38(04), 419-428. (In Chinese)
- Wu, Y. (2021). The Medial Turn and Multimodal Translation Studies. *Journal of Foreign Languages*, 44(01), 115-123. (In Chinese)
- Yang, Z. Ch. (2022). On the Construction of a Paradigm for Studying Translation from the Perspective of Multimodality. *Foreign Languages in China*, 19(04), 105-111. (In Chinese)
- Zhan, Sh. Ch. (1997). Symbols of Taoist Art. *Social Sciences in China*, 18(05), 34-44. (In Chinese)
- Zhang, D. L. (2009). On A Synthetic Theoretical Framework for Multimodal Discourse Analysis. *Foreign Languages in China*, 06(01), 24-30. (In Chinese)
- Zhang, D. L. (2018). A Systemic-Functional Synthetic Framework for Multimodal Discourse Analysis. *Modern Foreign Languages*, 41(06), 731-743. (In Chinese)
- Zhang, L. Zh., & Zhang, Q. (2011). A Brief Analysis of the Visual Elements in Movie Poster Design. *Movie Literature*, 54(11), 138-139. (In Chinese)

- Zhou, X. (2017). The Expressive Force of Color in Poster Design. *Packaging Engineering*, 38(14), 238-240. (In Chinese)
- Zhu, X. Q. (2021). A Brief Analysis of the Artistic Expression of the Purple Sand Work “The Purple Air Comes from the East”. *Ceramics Science & Art*, 55(10): 168. (In Chinese)
- Zhu, Y. Sh. (2007). Theory and Methodology of Multimodal Discourse Analysis. *Foreign Language Research*, 30(05), 82-86. (In Chinese)